

95 таксонів для створення групових насаджень, 32 види для насадження рядових посадок та алей, а 47 таксона можна використовувати для створення живих огорож.

Література

1. Григорова І.М. Основи фітоценології / І.М.Григорова, В.А. Соломаха. – К.: Фітосоціоцентр, 2000. – 200 с.
2. Дендрофлора України. Дикорослі й культивовані дерева і кущі (довідник) / [Кохно М. А., Пархоменко Л. І., Зарубенко А. У., Вахновська Н. Г.]. - К.: Фітосоціоцентр, 2002. — 426 с.
3. Заячук В.Я. Дендрологія: Покритонасінні / В.Я. Заячук. — Л.: Камула, 2004. — 408 с.
4. Заячук В.Я. Дендрологія: Голонасінні / В.Я. Заячук. — Л.: Камула, 2005. — 174 с.
5. Методика фенологических наблюдений в ботанических садах СССР / Бюллетень ГБС. – М.: Наука, 1979. – Вып. 113. – С. 3-8.
6. Определитель высших растений Украины / [Доброчаева Д.Н., Котов М.И., Прокудин Ю.Н. и др.]. – К.: Фітосоціоцентр, 1999. – 548 с.
7. Тахтаджан А.Л. Система и филогения цветковых растений / А.Л. Тахтаджан. - М. – Л.: Наука, 1966. – 210 с.
8. Тахтаджан А.Л. Флористические области Земли. – Л.: Наука, 1978. – 248 с.

Стаття поступила до редакції 20.10.2009 р.; прийнята до друку 30.10.2009 р.

Олійник М. П. – магістрант кафедри біології та екології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Гисзділова В. І. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри лісознавства Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Рецензент: кандидат біологічних наук, доцент кафедри біології та екології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Шумська Н.В.

УДК 615:57(057.8)

ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ ДЕНДРОПАРКУ ПРИКАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

О. Я. Куцела, Т. М. Куцела

Дендрологічний парк «Дружба» Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Зроблено аналіз колекції лікарських рослин дендропарку. Загальна кількість лікарських рослин становить 149 видів і 1 форма.

Ключові слова: лікарські рослини, види, форми, аналіз.

Kutsela O. Y., Kutsela T. M. Medicinal plants of the arboretum Precarpathian University named Vasyl Stefanyk. The medical plants of arboretum was analysis. Integrally quantity medicinal plants are 149 species and 1 form.

Key words: medicinal plants, species, forms, analysis.

Вступ

Колекція лікарських рослин дендропарку розміщена на ботанічних грядках і займає площу 0,08 га. Нами встановлено, що на даний час загальна кількість лікарських рослин становить 149 видів і 1 форму.

В систематичному відношенні вони належать до 46 родин. Найбільше налічує лікарських рослин родина Asteraceae – 24 види. Дещо менше видів – 18, містить родина Lamiaceae, 10 видів налічує родина Rosaceae. Решта рослин представлена значно меншою кількістю видів.

Серед родів найбільше видів містять м'ята – 5, герань, дивина та гадючник по 3. Інші роди представлені одним або двома видами.

Серед лікарських рослин, крім представників місцевої флори, є інтродуковані: гісоп лікарський, лаванда вузьколиста, ехінацея пурпурова, меліса лікарська, бадан товстолистий, лаконос американський, шавлія лікарська, рута садова.

В колекції лікарських є рослини, які занесені до «Червоної книги України», а саме: арніка гірська, астранція велика, любка дволиста, зозулинець плямистий, родіола рожева, цибуля ведмежа та інші.

За лікувальними властивостями лікарські рослини дендропарку належать до шести основних груп. Це рослини, які застосовують при лікуванні серцево – судинних захворювань. Основними представниками цієї групи є горицвіт весняний, конвалія травнева, наперстянка великокріткова (жовта) та чемерник червонуватий.

До групи рослин, які лікують хвороби органів дихання належать підбіл звичайний, гісоп лікарський, алтея лікарська, чебрець звичайний, буркун лікарський, медунка лікарська, енотера дворічна, синюха голуба та інші.

При захворюваннях шлунково – кишкового тракту застосовують такі рослини як деревій звичайний, золототисячник малий, звіробій звичайний, ромашка лікарська та інші.

До групи рослин які застосовують при захворюваннях печінки і жовчних шляхів належать нагідки лікарські, розторопша плямиста, буквиця лікарська, золототисячник малий, гравілат міський.

У групу рослин, що лікують хвороби нирок і сечового міхура входять хвощ польовий, волошка синя, грицики польові, суниця лісові, спориш звичайний, фіалка лісова, верес звичайний.

До групи заспокійливих засобів належать собача кропива п'ятилопатева, меліса лікарська, валеріана пагононосна, м'ята перцева, рута садова.

Серед лікарських рослин є й такі що при неправильному дозуванні можуть становити загрозу для здоров'я і життя людини внаслідок їх отруйності.

В групу отруйних лікарських дендропарку входять болиголов плямистий, дурман звичайний, лаконос американський, мильнянка лікарська, чемериця Лобелієва, щитник чоловічий.

Перелік лікарських рослин дендрологічного парку наведеного в Списку 1. Латинські назви рослин подано за [1, 3]. Приналежність рослин за лікувальною дією подано за [2, 4].

Список лікарських рослин дендропарку

1. <i>Achillea millefolium</i> L.	35. <i>Cichorium endivia</i> L.
2. <i>Adonis vernalis</i> L.	36. <i>Conium maculatum</i> L.
3. <i>Agrimonia eupatoria</i> L.	37. <i>Convallaria majalis</i> L.
4. <i>Ajuga reptans</i> L.	38. <i>Coronaria flos cuculi</i> (L.) A. Braun.
5. <i>Allium ursinum</i> L.	39. <i>Corydalis bulbosa</i> (L.) DC
6. <i>Anchusa officinalis</i> L.	40. <i>Crocus heuffelianus</i> Herb.
7. <i>Althaea officinalis</i> L.	41. <i>Cynara scolymus</i> L.
8. <i>Amaranthus paniculatus</i> L.	42. <i>Datura stramonium</i> L.
9. <i>Anthyllis polyphylla</i> Kit.	43. <i>Digitalis grandiflora</i> Mill.
10. <i>Arctium lappa</i> L.	44. <i>Digitalis purpurea</i> L.
11. <i>Arnica montana</i> L.	45. <i>Dryopteris filix – mas</i> (L.) Schott.
12. <i>Arnica schamissonis</i> Less. subsp. <i>foliosa</i> Nutt.	46. <i>Echinacea purpurea</i> (L.) Moench.
13. <i>Artemisia absinthium</i> L.	47. <i>Echinops exaltatus</i> Schrad.
14. <i>Artemisia vulgaris</i> L.	48. <i>Echium vulgare</i> L.
15. <i>Asarum europeum</i> L.	49. <i>Egisetum arvense</i> L.
16. <i>Asparagus officinalis</i> L.	50. <i>Eupatorium cannabinum</i> L.
17. <i>Asperula odorata</i> L.	51. <i>Euphorbia cyparissias</i> L.
18. <i>Astrantia major</i> L.	52. <i>Filipendula hexapetala</i> Gilib.
19. <i>Bergenia crassifolia</i> (L.) Fritsch.	53. <i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.
20. <i>Betonica officinalis</i> L.	54. <i>Filipendula vulgaris</i> L.
21. <i>Bidens tripartita</i> L.	55. <i>Foeniculum vulgare</i> Mill.
22. <i>Borago officinalis</i> L.	56. <i>Fragaria vesca</i> L.
23. <i>Calendula officinalis</i> L.	57. <i>Fragaria viridis</i> Duch.
24. <i>Calium vernum</i> Scop.	58. <i>Galega officinalis</i> L.
25. <i>Calluna vulgaris</i> (L.) Hill.	59. <i>Genista tinctoria</i> L.
26. <i>Campanula glomerata</i> L.	60. <i>Gentiana asclepiadea</i> L.
27. <i>Capsella bursa – pastoris</i> (L.) Medis.	61. <i>Geranium phaeum</i> L.
28. <i>Carlina acaulis</i> L.	62. <i>Geranium pratense</i> L.
29. <i>Carum carvi</i> L.	63. <i>Geranium silvaticum</i> L.
30. <i>Centaurea cyanus</i> L.	64. <i>Geum urbanum</i> L.
31. <i>Centaurea jacea</i> L.	65. <i>Gnaphalium uliginosum</i> L.
32. <i>Centaureum minus</i> Moench.	66. <i>Helichrysum arenarium</i> (L.) DC.
33. <i>Chamaenerium angustifolium</i> (L.) Scop.	67. <i>Helleborus purpurascens</i> W. K.
34. <i>Chelidonium majus</i> L.	68. <i>Hypericum perforatum</i> L.

69. <i>Hyssopus officinalis</i> L.	110. <i>Polygonum bistorta</i> L.
70. <i>Inula helenium</i> L.	111. <i>Potentilla reptans</i> L.
71. <i>Inula vulgaris</i> (Lam.) Trevisan.	112. <i>Primula veris</i> L.
72. <i>Jasione montana</i> L.	113. <i>Prunella vulgaris</i> L.
73. <i>Laserpitium latifolium</i> L.	114. <i>Pulmonaria officinalis</i> L.
74. <i>Lavandula spica</i> L.	115. <i>Ranunculus repens</i> L.
75. <i>Leonurus guinguelobatus</i> Cilib.	116. <i>Rheum rhaponticum</i> L.
76. <i>Levisticum officinale</i> Koch.	117. <i>Rhodiola rosea</i> L.
77. <i>Lophanthus anisatus</i> Benth.	118. <i>Ricinus communis</i> L.
78. <i>Lysimachia vulgaris</i> L.	119. <i>Rumex alpinus</i> L.
79. <i>Lythrum salicaria</i> L.	120. <i>Rumex confertus</i> Willd.
80. <i>Malva silvestris</i> L.	121. <i>Salvia officinalis</i> L.
81. <i>Matricaria matricarioides</i> (Less.) Porter ex Britton.	122. <i>Salvia austriaca</i> Jacq.
82. <i>Matricaria recutita</i> L.	123. <i>Sanguisorba officinalis</i> L.
83. <i>Melandrium album</i> (Mill.) Garcke.	124. <i>Saponaria officinalis</i> L.
84. <i>Melilotus officinalis</i> (L.) Desr.	125. <i>Sarothamnus scoparius</i> (L.) Koch.
85. <i>Melissa officinalis</i> L.	126. <i>Scrophularia nodosa</i> L.
86. <i>Mentha aquatica</i> L.	127. <i>Scutellaria altissima</i> L.
87. <i>Mentha arvensis</i> L.	128. <i>Sedum telephium</i> L.
88. <i>Mentha longifolia</i> (L.) Huds.	129. <i>Sieversia montana</i> (L.) R. Brown.
89. <i>Mentha piperita</i> L.	130. <i>Silphium perfoliatum</i> L.
90. <i>Mentha ucrainica</i> Klok (<i>crispa</i>) L.	131. <i>Silybum marianum</i> Gaertn.
91. <i>Myrrhis odorata</i> (L.) Scop.	132. <i>Symphutium officinale</i> L.
92. <i>Nepeta cataria</i> L.	133. <i>Tanacetum vulgare</i> L.
93. <i>Nigella arvensis</i> L.	134. <i>Thymus serpyllum</i> L.
94. <i>Oenothera biennis</i> L.	135. <i>Tussilago farfara</i> L.
95. <i>Ononis arvensis</i> L.	136. <i>Vaccinium myrtillus</i> L.
96. <i>Orchis maculata</i> L.	137. <i>Vaccinium vitis – idaea</i> L.
97. <i>Origanum vulgare</i> L.	138. <i>Valeriana stolonifera</i> Czern.
98. <i>Paeonia officinalis</i> L.	139. <i>Veratrum album</i> L.
99. <i>Papaver argemone</i> L.	140. <i>Veratrum lobelianum</i> Bernh.
100. <i>Petasites albus</i> (L.) Gaertn.	141. <i>Verbascum lychnitis</i> L.
101. <i>Petasites hybridus</i> (L.) Gaertn.	142. <i>Verbascum phlomoides</i> L.
102. <i>Petasites spurius</i> (Retz)	143. <i>Verbascum thapsus</i> L.
103. <i>Phytolacca americana</i> L.	144. <i>Veronica officinalis</i> L.
104. <i>Plantago lanceolata</i> L.	145. <i>Vinca minor</i> L.
105. <i>Plantago major</i> L.	146. <i>Vinca minor</i> L. f. <i>atropurpurea</i>
106. <i>Platanthera latifolia</i> Wissiul.	147. <i>Vinca pubescens</i> Boiss.
107. <i>Polemonium coeruleum</i> L.	148. <i>Viola sylvestris</i> Lam.
108. <i>Polygonatum officinale</i> All.	149. <i>Viscaria viscosa</i> (Scop.) Aschers.
109. <i>Polygonum aviculare</i> L.	150. <i>Xanthium spinosum</i> L.

Висновки

В цілому лікарські рослини дендропарку добре пристосувались в умовах культури. Всі вони цвітуть, плодоносять і повністю проходять цикл індивідуального розвитку. Дана колекція має велике науково-дослідне, навчальне і культурно – просвітницьке значення.

Література

1. Барбарис А. І., Бродіс Е. М., Вісюліна О. Д. та інші. Визначник рослин України. – К.: Урожай. 1965. – 876 ст.
2. Гладун Я. Д. Лікарські рослини та пришкільній ділянці. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2005. – 136 ст.
3. Гродзинський А. М. (ред.) Лікарські рослини. Енциклопедичний довідник. – К. : Голов. Ред. УРЕ, 1989. – 544ст.
4. Носаль І. Від рослини до людини. – К.: Веселка, 1992. – 532ст.

Стаття поступила до редакції 01.10.2009 р.; прийнята до друку 20.11.2009 р.

Куцела О. Я. – науковий співробітник дендропарку Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Куцела Т. М. – науковий співробітник дендропарку Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Рецензент: кандидат біологічних наук, доцент кафедри біології та екології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Буняк В. І.

УДК 712.253:58.087(477.44)

ПРИРОДНА ДЕНДРОФЛОРА ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В. В. Куліш

Дендрологічний парк «Дружба» Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Проведено аналіз природної дендрофлори Івано-Франківської області. Встановлено, що в області природно зростає 9 хвойних та 120 листяних деревних видів рослин у 2000-2009 рр.

Ключові слова: дендрофлора, аналіз, хвойні, листяні.

Kulich V. V. Natural dendroflora in Ivano-Frankivsk district. *The analysis of natural dendroflora in Ivano-Frankivsk district was research in 2000-2009. Was found in nature growing grow 9 coniferous and 120 foliage species in this district.*

Key words: dendroflora, analysis, coniferous, deciduous.

Вступ

Метою наших досліджень було встановлення видового складу автохтонної дендрофлори Івано-Франківської області. Її таксономічний, біоморфологічний та геоботанічний аналіз.

В геоботанічному відношенні досліджуваний регіон знаходиться на північно-східній околиці Карпатської підпровінції Центральноєвропейської провінції.

З дев'яти флористичних районів, що належать до даної підпровінції, п'ять більшою або меншою мірою представлені на території Івано-Франківської області. Це Передкарпаття, Східні Beskidi та Низькі Полонини, Горгани, Чорногора, Чивчино-Гринявські гори. Кожен з цих районів має специфічний склад домінуючих видів, ендемічних та реліктових рослин [2, 4].

Крім того, північно-східна частина Івано-Франківської області є західною околицею лісостепової зони Понтичної підпровінції Східноєвропейської провінції [8].

Матеріали і методи

Об'єктом досліджень слугувала природна дендрофлора Івано-Франківської області. Досліджувалась вона на основі вивчення першоджерел, в яких наведено флористичний склад флористичних районів [1, 2, 12] а також власних спостережень.

Результати та обговорення

В результаті досліджень встановлено, що загальна кількість аборигенних деревних видів на території Івано-Франківської області становить 129 (9 хвойних та 120 листяних порід), що належать до 64 родів, 31 родини, 25 порядків та 6 підкласів.

Всі голонасінні належать до класу хвойних (піносид), а всі покритонасінні до класу дводольних (магноліопсид). Серед підкласів майже половина всіх видів та родів належить до розид. Відповідно 49,6 % та 48,5 %.

Значною кількістю видів та родів представлені також діленеїди 31,0 % і 23,4 %. Меншою мірою у видовому та родовому складі представлені гамамеліди та пініди відповідно 8,5 % і 10,9 % та 7,0 % і 9,4 %. Найменше серед аборигенних деревних рослин представлено ранункулід та ламіід, відповідно 2,3 % і 4,7 % та 1,6 % і 3,1 %.

Серед досліджуваних рослин майже чверть всіх видів, або 23,3 % належить до родини розових. Велика кількість видів входить також в родину вербових – 14,7 %. Інші родини представлені невеликою кількістю видів. Серед останніх дещо більше видів ніж інші мають вересові та бобові по 7,7 %, а також березові – 6,2 %.

В біоморфологічному відношенні для аборигенної дендрофлори області характерна велика перевага фанерофітів над хамефітами, відповідно 86,8 % і 13,2 % всіх видів.

Серед кущів є 2 напівпаразитичні види (*Loranthus europaeus* L. та *Viscum album* L.)